

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HÖGSKOLAN FÖR SCEN OCH MUSIK

HUR SER MAN OM NÅGOT ÄR FINT ELLER FULT?

Ett undersökande arbete om finkultur och fulkultur inom
scenområdet.

Oskar Roslund

Examensarbete inom konstnärligt kandidatprogram i musikal
Vårterminen 2019

Examensarbete inom konstnärligt kandidatprogram i musikal
15 högskolepoäng
Högskolan för scen och musik, Göteborgs universitet
Vårterminen 2019

Författare: *Oskar Roslund*

Arbetets titel: *Hur ser man om något är fint eller fult?*

Handledare: *Tina Glenvik*

Examinator: *Förnamn efternamn*

Nyckelord: Finkultur, fulkultur, populärkultur, gestaltning, fint, fult, musikal, opera, buskis, folkligt, smak, fördomar, genrer

ABSTRACT

Syftet med undersökningen har varit att undersöka begreppen finkultur och fulkultur eftersom jag har varit nyfiken på de begreppen under många år. Jag har tagit reda på vad begreppen betyder och vad de har för ursprung och sen intervjuat tre scenkonstnärer som arbetar brett inom sina respektive områden. Det hela har avslutats med ett arbete med en sång där jag har gjort den i två versioner, finkultur och fulkultur.

Innehållsförteckning

Bakgrund	5
Syfte	6
Fin- och fulkultur - En historik	6
-Orden	6
-Begreppen	7
- Man behöver båda två	10
Intervjuer och det praktiska arbetet	11
-Intervjuer	11
-Det praktiska arbetet	19
Hur gestaltar jag finkultur och fulkultur?	19
-Versionen finkultur	20
-Versionen fulkultur	22
- Åskådarna tycker till	23
Reflektion	27
Referenser	29
Bilagor	30

Bakgrund

Den kulturgenren som jag växte upp med var komedi och fars. Jag och min familj åkte många somrar till Vallarnas friluftsteater för att se deras sommarlustspel eller buskis som det ofta kallas. Det jag minns var att jag skrattade gott åt situationerna och skämten och att jag inte var ensam om den sinnesstämningen. Hemma hos min farmor så kollade jag ofta på Galenskaparna & After shaves filmversion av deras egna pjäs *Stinsen Brinner*. I efterhand kan man nog säga att det var mitt första möte med musikalgenren. I *Stinsen Brinner* brister ofta karaktärerna ut i sång och dans mellan dialogerna.

När jag satt på Vallarna eller i soffan hemma hos farmor så tänkte jag aldrig på om det var fin eller ful kultur som jag kollade på. Det var bara något som roade och underhöll mig. Det var inte förrän jag började utbilda mig till musikalartist som jag insåg att de genrerna som jag hade vuxit upp med inte alls sågs som något fint utan snarare som något fult ofta. Jag märkte det när man satt och diskuterade olika genrer och gestaltningsval. Då var det alltid komedin, farsen och buskisen som personer pratade om som något negativt och dåligt skådespeleri. Det är därför som jag i arbetet kommer använda mig av begreppet fulkultur. Begreppet populärkultur kommer också tas upp men det är fulkultur som jag personligen kommer använda. Det gör jag för att det är det som jag upplever att folk beskriver när de diskuterar kulturgenrer som går under det begreppet. Jag vill därför inte använda mig av begreppet populärkultur bara för att det kanske skulle låta bättre. När jag nu ska undersöka vad som är fint eller fult så vill jag använda mig av begrepp som kanske väcker större intresse för läsaren och som kanske fortsätter hålla igång debatten om vad som är fint eller fult. Vem vet det kanske inte är så och då har det bara varit en fördom som jag har haft. I stycket *Fin- och fulkultur - en historik* skriver jag mer om orden och begreppen.

Det är inte bara komedi och fars som ligger mig varmt om hjärtat. Opera och dramatisk teater är något som också roar mig och jag hör ofta dem genrerna i sammanhang när man pratar om nånting som är fint. Man kan med detta säga att jag älskar genrer från båda världarna och kanske är det därför som jag har intresserat mig för att undersöka begreppen finkultur och fulkultur. Jag vill ta reda på om det finns förgivettagna regler för hur fin- respektive fulkultur ska gestaltas och kan man se om något är fint eller fult?

Jag kommer dela in mitt arbete i tre delar och i den första delen försöker jag reda ut begrepp och hitta fakta och historik kring begreppens ursprung. I min andra del kommer det handla om tre

intervjuer jag har gjort med olika scenkonstnärer för att höra deras perspektiv på begreppen. I den tredje delen kommer jag själv undersöka vad som händer med de olika begreppen i min gestaltning och hur en inbjuden publiken uppfattar dem. Hela arbetet avslutas med en reflektion kring dessa delar för att förhoppningsvis få svaret på min fråga: Hur ser man om något är fint eller fult?

Syfte

Syftet med undersökningen är att ta reda på om man som åskådare kan se vad som är fin- eller fulkultur och varför det ena anses finare eller fulare.

Fin- och fulkultur - en historik

Orden

I min undersökning förekommer det ytterligare ett ord om fulkultur, populärkultur. Jag har därför valt att ta reda på vad varje ord betyder och jag börjar med att dela upp varje ord. Det gör jag för att det inte fanns någon beskrivning om orden fulkultur och populärkultur så genom att söka upp vad till exempel ordet ful respektive vad ordet kultur betyder så kan vi få en någorlunda uppfattning vad fulkultur då kan betyda. Det enda ordet som fanns beskrivet var finkultur men jag väljer att dela upp det också och jämföra vad ordboken säger om ordet och vad det betyder om man sätter ihop orden själv.

Enligt Svenska akademiens ordlista (2009) betyder ordet ful något som har ett mindre tilltalande utseende och ordet populär betyder att det är något som är allmänt omtyckt. Kultur är ”sammanfattningen av allt som skapas av människor för att ge (högre) andliga upplevelser.” Ordet fin betyder att det är något som har hög kvalitet. Finkultur som ord betyder att det är ”kulturyttringar som främst uppskattas av en bildad elit.”

Fulkultur kan alltså tolkas som något som skapas för att ge oss människor en andlig upplevelse, en sorts frälsning fast den anses samtidigt som något med ett mindre tilltalande utseende. Något som inte riktigt är lika fint. Populärkultur kan då tolkas som något som skapas för att ge oss människor en andlig upplevelse och det är en kultur som kan vara allmänt omtyckt. Finkultur kan tolkas som något som skapas för att ge oss människor en andlig upplevelse, en njutning som är något utöver det vanliga och det har en kvalité som är väldigt hög och den är elegant. Jag tolkar det som att finkultur är något som skapas för en viss typ av människor och att det är något som inte är till för alla människor i samhället.

Jag tolkar ordet populärkultur som ett mindre värderande ord än fulkultur. Som jag skrev i min bakgrund så kommer jag fortsätta använda mig av begreppet fulkultur för att jag som sagt upplever att personer ofta beskriver kulturgegnerna under fulkultur som något fult och mindre värt. Jag vågar påstå att populärkulturen ofta ses som fulkultur särskilt i jämförelse med finkultur. Jag anser att begreppet fulkultur ger en bättre bild av dess ursprung. Det jag menar har att göra med klassfrågan som jag skriver om i nästa stycke.

Begreppen

Populärkultur - Teorier, metoder och analyser (2009) är skriven av Simon Lindgren, docent i sociologi vid Umeå universitet. Han skriver följande om termen populärkultur:

Termen innefattar således, bokstavligen, kultur som är populär hos folket, och den kan därför anses innebära en överflödigt bestämning i och med att all kultur i någon bemärkelse måste sägas vara populär (Lindgren, 2009). (s.17)

Han fortsätter beskriva termen i punktform i slutet av kapitel 2:

Populärkulturen är *kommersiell* - den står på ett eller annat sätt i förbindelse med en marknad där ekonomiska överväganden görs och där kulturprodukter produceras och konsumeras.

Populärkulturen är *lättillgänglig* - den bygger på "enkla" framställningar av vardagsnära eller konventionella och väletablerade tecken och betydelser, vilket gör att en stor grupp människor lätt kan identifiera sig med dess innehåll.

Populärkulturen är således inte intellektuellt krävande (den förutsätter inte förberedelser från användarens sida på samma sätt som exempelvis en operaföreställning) utan på ett eller annat sätt kopplad till rekreation och förströelse.

Populärkulturen är *folklig* - den "ger folk vad folk vill ha" och kan på så sätt sägas återspegla många människors önsningar och behov (Lindgren, 2009). (s.46)

Essäsamlingen *Om finkultur och minoriteter* (1971) är skriven av Harald Swedner, professor i sociologi vid Lunds- och Göteborgs universitet. I samlingen finns uppsatsen *Barriären mot finkulturen* som bygger på enkätundersökningar och intervjuundersökningar som gjordes för att se vad det fanns för teatervanor hos befolkningen

i Malmö under 60-talet (1971). Jag är medveten om att uppsatsen har några år på nacken men jag vill ändå ha med faktan eftersom jag hävdar att faktan fortfarande är relevant idag.

Swedner (1971) beskriver att teatern i Sverige har sitt ursprung hos hovet. Med början under drottning Kristinas regeringsår fram till år 1839 så var det svenska teaterlivet finansierat av kungahuset och hovet. Något teaterliv utanför de kungliga scenerna uppstod inte förrän mitten av artonhundratalet och teaterlivet där var finansierat av ett borgerskap som började växa fram. Swedner beskriver att under Sveriges historia har det funnits tre "särkulturer" i Sverige. Det första är kulturen som har sitt ursprung i bondemiljöerna, *allmogekulturen*, den andra är högreståndskulturen, som har sitt ursprung från en "allmän-europeisk kulturtradition" och den tredje är en *arbetarkultur*, som utvecklades från mitten av 1800-talet till en "specifik livsform präglad av industriarbetarnas proletära levnadsvillkor". (s.64)

Några rader ner i stycket beskriver han att högreståndskulturen såg man inom den mer borgerliga livsstilen.

Denna högreståndskultur har en hög prestige i samhället i sin helhet, men särskilt inom de kretsar och grupper som dominerar socialt, politiskt och ekonomiskt. Man kan med en viss ironisk tillspetsning kalla den för en *finkultur*. Finkulturen är "fin" i första hand i den meningen att det är en beteckning för de kulturaktiviteter, som har sin hemvist i den bildade överklassen, inom bourgeoisien. Den är därmed en arvtagare till de europeiska ländernas hovkultur. Men finkulturen är också "fin" i den meningen att denna kultur upplevs, bedöms eller klassificeras som något särskilt värdefullt inte bara bland personer med hemorts rätt inom bourgeoisien utan i stor utsträckning också av personer, som hör hemma i andra samhällsskikt. (s.64).

Jag tänker att eftersom finkulturen har sitt ursprung i högreståndskulturen så tror jag att fulkulturen har vuxit fram i allmogekulturen och arbetarkulturen. Om jag tänker på både det som Lindgren skriver om populärkulturen att fulkulturen är något som är populärt hos folket och det som Swedner skriver om de olika kulturerna så tolkar jag det som att den borgerliga livsstilen representerar en liten del av Sveriges befolkning och att både allmogekulturen och arbetarkulturen representerar en större del av befolkningen. Därför blir kulturen inom allmoge- och arbetarkulturen populärare vilket anses som något fult hos högreståndskulturen, det blir fulkultur. Det får mig också att tänka på det som Swedner skriver i slutet om att finkulturen är något som upplevs som nånting värdefullt även i andra samhällsklasser. Det vill

säga att finkulturen är något som alla människor vill tillhöra. Tillhör man finkulturen har man kommit upp sig i samhällsklasserna och man tillhör inte längre en samhällsklass som någon annan kan se ner på.

Swedner skriver senare i uppsatsen att det är de som tar avstånd från begreppet som kallar det för finkultur. Han beskriver också hur finkulturen har byggt upp sina, som Swedner uttrycker det, bastioner i landsbygds miljön i form av organisationen SLS, Svenska livräddningssällskapet, och inom arbetarklassens ABF, Arbetarnas bildningsförbund. Han beskriver också hur finkulturen konkurrerar med de kommersiella masskulturproduktionerna i media.

I slutet av uppsatsen har Swedner skrivit ner fjorton hypoteser för att visa vad finkultur är för något. Varför det är hypoteser, skriver han, är för att den kunskapen som finns om finkulturen har för stora osäkerhetsmarginaler.

Jag väljer att bara ta med de hypoteser som är väsentliga för min undersökning. Det kan vara bra att veta, innan man läser hypoteserna, att i Swedner uppsats så delar han in befolkningen, i Malmö, i tre socialgrupper där han undersöker hur många timmar varje social grupp arbetar eller hur många år varje social grupp har gått i skolan till exempel.

1. Finkulturen kräver en intellektuellt och emotionellt aktiv mottagare. Arbetaren som är trött efter en lång arbetsdag eller en lång arbetsvecka med tungt kroppsarbete, har inte samma möjligheter som professorn, advokaten och direktören att ladda upp sig för en konstupplevelse, att aktivt försätta sig i en sinnesstämning där han är mottaglig för estetiska intryck. Personer i socialgrupp 3 (där kroppsarbete är vanligast) har inte bara ett tyngre arbete utan faktiskt i genomsnitt också längre arbetsdag än personer i socialgrupp 1. Malmöundersökningen visar att den genomsnittliga arbetstiden per vecka inklusive tiden för resor till och från arbetsplatsen såg ut på följande sätt i de tre socialgrupperna (bland de yrkesverksamma männen):
Socialgrupp 1: 48,3 arbetstimmar per vecka
Socialgrupp 2: 51,7 arbetstimmar per vecka
Socialgrupp 3: 54,3 arbetstimmar per vecka

Det är mycket sannolikt att denna skillnad i arbetstidens längd i förening med starkare fysisk uttröttnings förklarar en hel del av den större passiviteten på fritiden bland de kroppsarbetande. (s. 65-66)

2. Att syssla med finkultur kostar *pengar*. Människor i socialgrupp 3 anser sig säkerligen ofta inte ha råd med finkultur. Den totala årsinkomsten i socialgrupp 1 i Malmö var våren 1964 i genomsnitt ca 41 000 kronor, i socialgrupp 3 ca 17 000 kronor (för gifta har vi summerat mannens och hustruns inkomster). Det ger - även sedan skatten är dragen - betydligt större budgetutrymme för finkulturen i socialgrupp 1 än i socialgrupp 3. Socialgrupp 2 intar en mellanställning. (s. 66)
3. Teaterbesök och annan finkultur ger ökat utbyte åt den som går kunskaper. Skillnaden i antalet *skolår* mellan malmöbor i de olika socialgrupperna är mycket stor för männens del och tämligen markerad för kvinnornas del (tabell 4. Se bild nedanför.). De kunskaper, som man inte kunnat skaffa sig under skoltiden, är det inte särskilt lätt att senare inhämta på egen hand. Är det helt enkelt så att om inte det estetiska sinnet övas i tid, under ungdomsåren, så är det knappast möjligt att reparera den bristen senare? Grundskolereformen kan ge effekt på det här planet, men löser inte problemet för de generationer som blivit offer för vår antiestetiska folkskola. (s.66).

Tabell 4. Skillnaden i antal skolår mellan malmöbor i olika socialgrupper.

	Antal skolår	
	Män	Kvinnor
Socialgrupp 1	13,9 år	9,5 år
Socialgrupp 2	9,7 år	8,7 år
Socialgrupp 3	7,8 år	7,6 år

Faksimil: *Barriären mot finkulturen*.

Man behöver båda två

Inför premiären av operetten Glada Änkan på Kungliga operan blev komikern Henrik Dorsin intervjuad av TV4:s Nyhetsmorgon (15 jan, 2017). Dorsin skulle medverka i föreställningen och han hade också gjort en ny bearbetning och översättning av verket. I mitten av intervjun frågar journalisten Maria Forsblom om hur Dorsin ställer sig kring finkultur och fulkultur.

Jag ser det som att jag tycker att man behöver båda två. Det måste finnas bägge. Jag tycker att en värld med bara finkultur skulle vara fruktansvärd för den kan ju, det finns

nåt i finkulturen som är ju exkluderande. Att ju fler som tycker nånting desto fulare blir det. Men jag tycker att båda behövs för jag vill inte heller ha en värld med bara fulkultur för det är också fruktansvärd. (Dorsin 2017, Tv4 Nyhetsmorgon).

Intervjuer och det praktiska arbetet

Det som jag har läst och lyssnat på kring finkultur och fulkultur kommer jag använda som ett förarbete till min praktiska del som jag berättar om längre ned.

Intervjuer

Jag valde att använda intervjuer som en metod i mitt arbete för att jag ville se vad personer som arbetar med scenkonst har för åsikter kring ämnet och vad de har stött på för åsikter genom åren som de har varit verksamma.

När jag valde vilka som jag skulle intervjuva så var det viktigt för mig att försöka intervjuva scenkonstnärer som sysslar med olika typer av genrer och som har många års yrkeserfarenhet. Scenkonstnärerna jag valde att intervjuva är Gunilla Röör, Jessica Persson och Lars Magnusson. Jag ställde följande frågor till dem.

Vad är finkultur och fulkultur?

Vad har du som scenkonstnär stött på för fördomar kring den genre du håller på med?

Förbereder man, som skådespelare, sina karaktärer olika beroende på vilken genre man ska arbeta med?

Här nedanför kommer en kort beskrivning om kulturarbetarna.

Gunilla Röör är skådespelare och gick Teaterhögskolan 1983 och efter utbildningen kom hon till Stockholms stadsteater och Unga Klara. Hon har bland annat gestaltat rollerna Gertrude Stein i Marty Martins pjäs med samma namn och William Shakespeares Rickard III, Fru Capulet i föregående författares pjäs Romeo och Julia. Hon har regisserat pjäserna Felicia försvann, Stalins skitiga näsduk och Selmas salong.

Jessica Persson är skådespelare, komiker och konferencier som har spelat alltifrån fars till revy och dom senaste åren har hon lagt till Stand up- komiker på sitt Cv. Hon har producerat sin egen

humorshow Miss Jekyll & Mrs Hyde och hon är väldigt populär som sin karaktär Gulli.

Lars Magnusson är Stand up- komiker med 20 års erfarenhet av det. Han är också konferencier och producerar, agerar och skriver texter till revyer. Han och Jessica producerar årligen den lokala revyn i Osby, i norra Skåne.

Intervjuerna spelades in och skrevs ner och både inspelningen och den nedskrivna versionen finns hos författaren. För att underlätta för läsaren så har jag utelämnat upprepningar, oväsentliga ord, såsom ”äh” och ”mm”.

Vad är finkultur och vad är fulkultur?

Dessa frågorna kom till för att jag ville se vad Röör, Persson och Magnusson hade att säga om begreppen. Vilka associationer fick de när de tänkte på begreppen? Röör använder ordet populärkultur istället för fulkultur och detta diskuterade vi vid ett tidigare tillfälle och hon ville hellre använda det begreppet för att det var så hon tyckte att det hette. Under intervjun med Persson och Magnusson så diskuterade vi också vad man ska kalla det. De tyckte inte att ordet fulkultur var rätt benämning men mer om det kommer jag skriva om längre fram.

Alla tre tar upp olika genrer när de ska beskriva vad som är finkultur och fulkultur begrepp. När de beskriver vad fulkultur så nämner alla genrer som ofta är roliga och underhållande. Persson beskriver fulkultur så här:

Vi jobbar året runt med det som klassas som fulkultur och det är festligt, folkligt, lättsmält, roligt. Det är revyer, populärkultur, pop. Det här lättsmälta på nåt vis. Buskis.

Röör börjar med att säga att hon tycker att det är väldigt laddade ord:

Framförallt finkultur tycker jag. Men är det inte så där som när vi pratar om litteratur till exempel så finns det en kanon. Vi ska ha läst vår Selma Lagerlöf. Det är väl lite så inom, om vi nu säger kultur så är det ett sånt himla stort område men om vi bara bantar ner det till teatern då eller till musikvärlden då är det väl lite så där att om man sysslar med klassiker eller med det här fördjupade skådespeleriet då är det liksom finkultur medan om man gör lite sketcher och Stand-up då är det lite närmre popkulturen.

Röör säger att det ligger NÄRMRE popkulturen än andra genrer och då tolkar jag det som att hon menar att det inte är hugget i sten att

alla sketcher och Stand-up går under popkulturen/fulkulturen utan det finns även Stand-up och sketcher som kan ses som fint för det var lite det Magnusson pratade om angående kvaliteten på olika genrererna:

Det finns ju farser och buskis som är skit men det finns ju farser som verkligen är kvalitét på och lika dant med teater eller opera. Det behöver inte vara dålig kvalitét för att det är fulkultur.

Jag tänker att alla genrer kräver ett hantverk oavsett om det tillhör finkultur eller fulkultur. Jag tror till exempel att det är svårt att skapa en opera om man inte har några kunskap kring hur man skriver musik och samma sak tror jag gäller komedi. Det är nog svårt att skriva en komedi om man aldrig tidigare har skrivit något eller vet hur man bygger upp komiska situationer.

Under samtalet med Persson och Magnusson pratade vi mycket om att hur man än vände på det finns det fint och fult överallt, även inom komikerbranschen. Persson reflekterade så här:

Att vi komiker som är festliga, folkliga, som du (Lars) alltid uttrycker det "Gräver där vi står". Hitta igenkänning, hitta roliga saker som får publiken att verkligen skratta. Vi jobbar hela tiden medan många komiker idag som ska vara lite PK som ska va rätt, som ska va lite mer finkomiker. Jag tror dom kämpar mycket mer än vad vi gör. Sen kanske det är svårare för oss att komma upp till Stockholm, in i finrummen med vår humor, det tror jag men jag tror att vi jobbar mycket mer för vi har den stora massan. Jag tror att fulkulturen har den stora massan som publik vilket faktiskt, tror jag genererar mer jobb än finkulturen.

Persson beskriver finkultur som något som är svårare och då tolkar jag det som till skillnad från fulkulturen:

Finkultur för mig är det som är lite svårare. Jazz, teater, opera.

Magnusson började jämföra finkultur och fulkultur med choklad:

Det som är lite svårare, det är alltid finare och jag kan jämföra det med choklad. Ljus choklad det är fulkultur. Alla tycker om ljus choklad. Mörk choklad det är svårare. Det är inte riktigt gott men man kan lära sig och likadant med whiskey. Rökig jävla svår whiskey, det är fin whiskey. Men vanlig blend mild...

Persson flikar in:

Famous Grouse!

Magnusson fortsätter:

Ja precis mild och god. Det är fulwhiskey. Och det som jag retar mig lite grann på det är ju det att dom som tycker om whiskey, som har hållit på ett tag då är det alltid den rökiga som är finare. Och jag tror att egentligen tycker dom kanske inte den är godast men för att tillhöra dom här finkulturisterna så måste man tycka det och jag tror det är likadant med teater. Jag tror det är många som går på Dramaten och kanske inte egentligen fattar vad det är som händer där framme MEN för att tillhöra den finkulturella publiken så går dom och tittar på det.

Röör trycker på att hon tycker att alla genrer är precis lika svåra och viktiga och hon säger att hon inte delar in det i vad som är finkultur eller fulkultur:

[...] men jag kan ju märka att jag går ju sällan, jag kan ju gå och se på en Stand-up show det kan jag absolut göra men det kanske inte är det som intresserar mig allra mest. Men jag kan tröttna oerhört på sån här finkultur också särskilt om den själv tycker den är fin. Alltså jag har ingen lust att gå och se på sträckta ryggar och folk som älskar sina egna röster, det vill jag inte titta på.

Som jag nämnde tidigare så benämnde Röör fulkultur som popkultur. Vad man istället kunde kalla fulkultur diskuterade även Magnusson:

För den distinktionen man skulle göra i så fall det tycker jag är att kalla det ena för finkultur och det andra för FOLKLIG kultur. Populärkultur kanske är ett annat ord? Alltså det som dom breda massorna tycker om. Varför skulle det vara ful kultur?

Vad har du som scenkonstnär stött på för fördomar kring den genre du håller på med?

Med denna fråga ville jag ta reda på om de hade känt av något negativt, fått några kommentarer eller märkt av kollegors, uppdragsgivares eller publikens förutfattade meningar om det de håller på med. Jag ville också ta reda på om reaktionerna hade ändrats när de bytte genre.

Både Magnusson och Persson tar upp exempel på när fördomar hos uppdragsgivare och publik har motbevisats. Jessica tar upp hur hon hade upplevt fördomar inför ett företagsgig. Uppdragsgivaren hade trott att hans anställda inte skulle tycka om Perssons karaktär Gulli som är en kvinna som ibland använder ett grovt språk och pratar med grov dialekt:

Jamen ta Gulli. Har jag företagsgig så presenterar man henne och alla bara ”Nej, jag vet inte om det passar.” Nej men då gör vi inte det. Sen när det kommer till kritan så ”Jomen kanske.” Så kommer jag in och kör Gulli. Jag väljer bort det grövsta kanske som jag kan göra på en allsång i Höör. Där kan jag köra fullt ut men det kan jag kanske inte på stadshotellet i Växjö. Då tar man bort det värsta. Men det som alltid går hem och får mest skratt är ju Gulli. Sen kan jag stå och sjunga en låt och alla bara ”Åh, vad fint.” Eller man kan imitera Carola och tycka det är roligt. Men Gulli som verkligen är ful...eller om vi döper om det populär- eller folkkultur. Hon går ju hem mest.

Likadant berättar Magnusson om att det finns många fördomar kring revy och att de har mött publik som inte alls har velat gå dit men som efteråt har haft en väldigt positiv upplevelse:

Jag känner också att så mycket fördomar det finns kring just revy som vi håller på med. Det har man hört flera stycken ”Ja, mina föräldrar bjöd mig och min kille ville egentligen inte gå och nu säger han att vi kommer gå varenda jävla år för så roligt detta va.” Dom tycker att revy det är gamla Karl Gerhard, stå och sjunger. Det finns just många fördomar kring just revy. Det är inte det här gräva i brallorna. Det är smart, det är politiskt, det är aktuellt.

Röör väljer ett annat sätt att se det på:

Man kan ju kalla det för fördomar men man kan ju också kalla det för smak när nån kommer och dunkar en i ryggen och säger ”Jaha nu ska du bli Norén-skådespelare, grattis” För det är nån som älskar Norén medan för mig betyder det ingenting alltså mer än att ”Okej, jag ska göra en Norén-text vad svårt” för jag är inte så förtjust i hans texter. Så det här beror alldeles på. Jag kan ju tycka att jag har sett fantastiska pjäser utifrån men jag har inte känt nåt behov av att träda in och det är ju smaken som gör det. Eller smak, längtan, vad vill man befinna sig i? Jag tycker så himla viktigt att jag verkligen älska det jag gör på nåt sätt. Alltså älska utmaningen och det kan va en Norén-text absolut men jag kanske känner mer skimmer liksom kring en Shakespeare-text eller nån nyskriven text som

Barbro Smeds har skrivit eller Kristina Lugn till exempel. Jag älskar Kristina Lugn! Då sväller jag för då tycker jag det är roligt. Jag älskar det när det är stora buketter av text och underfundigheter och humor. Då kan jag tycker Norén, för mig det är också humor men det är så jävla svart och det är så mycket "vulkanfitta" hit och "vulkanfitta" dit och jag trivs liksom inte i den vokabulären men det är inte så att jag tycker det är dåligt på nåt sätt men jag har lärt mig med åren att hörsamma min egen smak.

Förbereder man, som skådespelare, sina karaktärer olika beroende på vilken genre man ska arbeta med?

Med denna fråga ville jag se hur de jobbar inför varje nytt projekt. Blev deras förberedelser annorlunda beroende på om det var revy, om det var en fiktiv karaktärer eller en verklig karaktär som skulle gestaltas eller hur kändes förberedelsen inför en Stand-up show?

Både Magnusson, Persson och Röör pratar om att det är olika förberedelser beroende på vad man ska arbeta med:

Magnusson:

Man kan jämföra om man kör själv, Stand-up comedy eller om man kör ensemblefars eller revy. Det man känner när man kör Stand-up så är det mycket tuffare förberedelser. Det handlar i och för sig om att då är man själv på scenen. Det är tuffare omständigheter. Det känns mycket tryggare i en grupp.

Persson:

Det känner jag att om man har spelat ett sommarlustspel då är du ju en karaktär hela tiden. Där får man mer titta in på vem är...Lisa. Hon är hushållerska här i huset. Vem är hon då? Vad har hon för uttryck? Det är ju ett helt annat förberedande sätt än att gå in och spela en sketch i en revy. Ja du måste veta var du ska, vem du är och vad du vill. Det måste du veta men du går inte nån djupanalys i en sketch. Inte jag i alla fall.

Magnusson tillägger:

Det blir väldigt yxigt tillhygge, dom grova dragen för att publiken ska fatta och då har man tre minuter på sig. Man har typ tjugo sekunder på sig att sätta rollen och sen ska den hålla i två minuter så det är väldigt tydligt.

Sedan reflekterade de båda om att man kanske ska använda sig av ett djupare karaktärsarbete även i sketcherna i en revy eftersom att det

hade de gjort mer under deras förra revy och då hade resultatet blivit mycket bättre:

Det är intressant när man pratar om det för förra året i revyn, som vi vann revy-SM med nu, där var Pär (regissören) mycket mer driven "Vem är du?". Jag tror att gör man som vi gjorde. Vi gick in i rollerna, i sketcherna mer än slarvade över dom förra året. Vilket gjorde att resultatet blev jättebra. Så man kanske ska flytta den förberedelsen in i sketcherna istället för att skjutsa över sketcherna.

Röör pratade först om hennes arbetssätt och hur hennes känsla inför en karaktär kan förändras:

Jag börjar alltid med noll men som till exempel med Amman. Det är ju ganska intressant eftersom du har sett, vi är med i samma pjäs (Shakespeare in love) då sa jag till Ronny (regissören) direkt att jag vill inte göra det där. För det första vill jag inte spela någon gammal kärring för jag tycker det är jättetråkigt och för det andra vill jag inte ha strut på huvudet och stora tuttar. Jag vill inte spela det där och då sa han "Men är du så säker på att du behöver spela det så då?" Och då sa jag "Ja men då är det upp till dig, jag kan tänka att mig spela en annan typ av amma som kanske är ett förvuxet barn eller en oförlöst tonåring eller en lekkamrat, en mjukispuff alltså nåt sånt." Och då sa Ronny "Ja men gör det då." Så jag hade med mig en fördom och sen så var han ändå beredd att ändå öppna på den.

Sedan frågade jag henne om hennes förberedelser inför att spela Gertrude Stein var annorlunda och det var det:

Jag börjar alltid på noll men min nolla börjar långt tidigare innan kollationeringen. Då hade jag fått frågan kanske ett halvår innan och då blev jag också så "Hur ska det gå?" Men då var det mer att jag tyckte det var så svårt och "hur ska det gå, hur ska jag göra det?" Det är en sån ikon och Margaretha Krook har spelat det och hur ska jag göra men då var regissören väldigt bra och sa så "Ja men jag har hört din röst liksom i min inre skalle och jag vill att det är du som ska göra det och vi ska inte ha några mantlar och picassomålningar utan du ska bara sitta i kostym." Så hon gav ju mig en bild direkt som inte var den fördomen kring Gertrude Stein som man ser på fotografier och då tänker jag så här "Ja men det kanske ligger nånting i det då att man kan göra det som en sån här Judy Butler eller nån sån här nyfeminist fast på ett annat sätt och sen läste jag texten och blev jättebegeistrad i texten, den var ju urbra. Så då åkte jag med det tåget men sen läste jag den

texten, först på engelska varje dag typ i två månader sen kom översättningen och då läste jag den på svenska. Du vet jag höll på i sex månader innan vi börja och då kunde jag inte texten men jag kunde vad texten handlade om. Jag visste varje avsnitt, jag visste vilka jag skulle prata om. Jag hade researchat kring allt hon prata om. Jag hade mycket kunskap och det är otroligt viktigt tycker jag när man ska göra såna här roller som har funnits i verkligheten. Det är ju en annan sak att göra Amman hon är ju bara en fantasi men när du ska spela Kennedy eller Frida Kahlo som jag spelat också då måste man researcha som tusan och sen när man gjort så måste man lämna den researchen och börja på noll i alla fall.

Med detta så tolkar jag det som att även Röör gör olika förberedelser beroende på om karaktären är en fiktiv eller en verklig karaktär men att hon alltid går in med noll inför repstart.

Det praktiska arbetet

Jag har valt att arbeta med sången On my own från musikalen Les Misérables. Jag kommer gå igenom den fakta som jag har fått med mig och som jag har skrivit ned i detta arbetet.

Jag kommer jag visa upp de två versionerna inför några åskådare och jag har försökt att inte bara bjuda in personer som är aktiva inom scenkonstvärlden men det har varit svårare än vad jag först trodde. De som inte är aktiva har tyvärr inte haft tid att komma och kolla så därför blev det så att de flesta är aktiva inom scenkonstvärlden. Jag har dock försökt att inte bara bjuda in mina kurskamrater som jag har studerat med i 2.5 år och som har sett mig arbeta många gånger tidigare utan jag har försökt blanda åskådarna. Hur som helst så är jag säker på att de som jag har bjudit in och som kommer vara med under redovisningen kommer vara ärliga med vad de ser och det är huvudsaken tycker jag.

Efter att jag har redovisat låten så kommer vi ha en öppen diskussion där åskådarna får säga vad de såg och om de kunde så någon skillnad på versionerna. De kommer få reflektera över varför de tycker som de tycker.

Hur gestaltar jag finkultur och fulkultur?

Hur gestaltar jag fin- respektive fulkultur? Det var det jag ställde mig när det var dags att fundera ut hur jag skulle gestalta det inför några åskådare. Det första jag gjorde var att läsa igenom den informationen jag fått och skriva ner så många beskrivande ord och citat som jag kunde hitta. Jag valde ut några ord och citat för varje begrepp som gav mig associationer till saker och det var viktigt för mig att inte ha för många ord då det kunde finnas en risk att jag inte kom på en specifik situation för varje version. Om jag hade använt mig av alla ord så hade nog i slutändan bara blivit rörigt för åskådarna.

De ord för varje begrepp som jag valde att arbeta med blev till slut:

Finkultur

*Intellektuellt
Kulturaktiviteter i den bildade överklassen
Hög kvalitet
Fördjupat skådespeleri*

Fulkultur

Folklig

*Kommersiell
Lättillgänglig
Grova drag*

Det jag också har fått göra är att hitta rätt tonart till låten eftersom att On my Own är skriven för en kvinnlig Mezzo-sopranröst och det gör att originaltonarten blir väldigt låg för en manlig tenorröst. Detta visades sig vara krångligare än vad jag hade trott. Det berodde på att det jag hade börjat spåna ut till varje version krävde olika röstkvalitéer så då pratade jag med Nina Norblad som är programansvarig på musikalprogrammet på Högskolan för scen och musik, sångpedagog och musikalartist om hur jag kunde tänka men jag kom till slut fram till en bra tonart som passade båda versionerna. Jag valde att arbeta med tonarten A och originaltonarten gick i D.

Jag och Nina diskuterade vidare om röstkvalitéer när jag hade arbetat lite längre med låten och mer om det samtalet längre ned.

Det som också har varit svårt med den praktiska delen har varit hur jag på bästa sätt gör för att gestalta finkultur och fulkultur. Min undersökning är som sagt hur man ser om något är fint eller fult och då ställer jag frågan till mig själv hur gestaltar jag fint och fult på bästa sätt? Det har varit väldigt lätt för mig att komma bort från själva undersökningen och det är nog för att man i vanliga fall inte arbetar med gestaltning på det sättet men har man bestämt sig för det då är det det som gäller.

Först hade jag bestämt mig för att göra låten i två versioner men sen började jag tänka på om det inte skulle bli för lätt för publiken att se vad som är vad så då bestämde jag mig för att göra en version där jag blandade fint och fult men efter att ha testat den idén så kom jag på att åskådarna nog inte skulle förstå min situation som jag hade byggt upp och då hade hela undersökningen gått förlorad. Jag märkte också med den idén att jag hade gått ifrån själva undersökningen och att den situationen som jag hade skapat gjorde att man som åskådare nog hade tyckt att jag värderade finkultur och fulkultur. Det var inte det undersökningen gick ut på. Så det slutade med att jag gick tillbaka till första idén med att göra två versioner av samma låt.

Versionen finkultur

När jag tänker på det som Gunilla pratade om att finkultur är det här fördjupade skådespeleri och som jag tolkar som att det är när man gör en djupare analys av den sceniska situationen och om sin karaktär. Då tolkar jag det som att det är det som jag har arbetat med under mina år min utbildning.

Det jag har gjort med finkulturversionen är att jag har gjort en analys av den situationen som jag har skapat. Jag har gjort en analys av min karaktär och jag har gått igenom min karaktärs viljor, mål och hinder. Här kommer också det intellektuella in eftersom att jag försöker tänka ut en grundlig situation och karaktär som gör tydliga val.

Situationen är att min karaktär är olyckligt kär i en kille och min karaktär står och ser på honom i smyg i skolkorridoren och drömmer sig bort hur deras liv skulle sett ut. Hans vilja är att våga gå fram till killen och bjuda ut honom men hans hinder är han är rädd hur killen kommer reagera. Min karaktär är rädd för att bli nedslagen.

När jag arbetade med pianisten Teresa så pratade vi om att vi skulle spela musiken som den är skriven och inte ändra rytmerna och jag sa att jag ville ha dynamiken väldigt svagt i början för att få fram sårbarheten hos karaktären. Jag ville få in det innerliga och hjärtliga så då försökte jag verkligen fokusera på texten. Därför ville jag ha en svag sång i början.

I mitten av låten så hade vi båda olika idéer på hur dynamiken skulle växa och var det skulle vara klimax, alltså var nånstans det skulle sjungas starkast i sången. Här nedanför kommer jag visa den svenska texten för att visa vilken del jag pratar om. De olika "klimaxställena" är markerade i två olika färger. Den lila markeringen är där jag hade tänkt att det starka skulle vara och den gröna markeringen är där Teresa ville det. Varför jag ville ha det starkast på min markering var för att jag tänkte att det var där som karaktären skulle bryta ihop av ilska, frustration och förtvivlan. Nu menar jag inte att jag skulle spela känslan utan det var min tanke när jag arbetade med sången. Känslorna skulle bara bli resultatet av att karaktären kämpar och kämpar men till slut inte orkar kämpa mer. Därför ville jag bygga upp en frustration vid "Så dör jag..". Teresa tyckte att det starka skulle komma tidigare och då vid "...som jag låtsas" och då sa jag att vi skulle testa båda

Jag älskar, men varje dag har lärt mig

Att mitt liv är bara som jag låtsas

Så dör jag, så lever han som vanligt

Hans värld är full av lycka som jag aldrig kommer ha

Jag älskar, jag älskar

Jag älskar

Men bara för mig själv

versionerna innan jag skulle ta ett beslut om vilket vi skulle göra. Vi slutade med att till slut välja Teresas förslag eftersom att sårbarheten hos karaktären kom fram bättre. Det som hände när vi körde Teresas förslag var att om man bygger upp en frustration tidigare och har klimax tidigare och sen tar ner dynamiken efter det så kommer karaktärens vilja och hur han kämpar för att nå det fram tydligare. Vi gjorde en reflektion att om man är riktigt frustrerad och arg och tar ut den i ett skrik till exempel så orkar man oftast inte hålla på att skrika för länge. Med Teresas version så blev mitt ställe där jag hade tänkt att klimax skulle vara, alltså på ordet ”Ha”, skörare.

Delar av musiken finns att lyssna på i mina bilagor.

Versionen fulkultur

När jag skulle tänka ut en situation till fulkulturversionen så fastnade jag för ordet *folkligt* och då kom mina tankar snabbt in på fotboll och sommaren 2018 då det var fotbolls-VM. Personligen så var det inte något jag följde men jag minns att många andra gjorde det. Enligt Mediamätning i Skandinaviens (2018) rapport över tittarsiffrorna under Fotbolls-VM så var det 2 972 000 i Sverige som såg andra halvlek av matchen mellan Sverige-Schweiz. Det tolkar jag som något som är folkligt. Något som samlar en stor samling människor.

Min situation skulle alltså utgå från Fotbolls-VM och då tänkte på vad Lars, Jessica och Gunilla hade sagt vad de tänkte var fulkultur. Alla tre hade nämnt vid något tillfälle under intervjuerna ordet sketch och Lars och Jessica pratade också om revy där sketcher ofta förekommer. Därför beslutade jag mig för försöka arbeta med situationen fulkulturversionen som en låt som ingår i en revy. Jag bestämde mig också för att inte sjunga låten på rikssvenska utan min naturliga dialekt som är någon blandning av skånska och småländska. Detta beslutade jag mig för eftersom att jag uppfattar att dialekt har länge varit något som inte har ansetts lika fint på scenen som rikssvenska. Man uppmanas när man börjar på en musikalutbildning eller teaterutbildning att börja träna på att prata en mer neutral dialekt som rikssvenskan ska vara så det är därför jag uppfattar det som att ha man en dialekt så är det inte så fint.

När jag skulle förklara för Teresa hur hon skulle spela musiken i fulkulturversionen så ville jag att hon inte alls skulle spela musiken som den är skriven i noterna. Jag försökte beskriva hur jag ville att hon skulle tänka kring musiken och sen fick hon associera till det. Min beskrivning var att hon skulle tänka hejklack på en fotbollsmatch som vrålar och skriker eller sent en kväll på en bar där man är full och brister ut i sång, alltså inte så vackert.

Delar av musiken finns att lyssna på som en bilaga.

När jag skulle skapa en scenisk version i den här versionen så tänkte jag på det Magnusson pratade om i intervjun, angående förberedelserna i en revy:

Det blir väldigt yxigt tillhygge, dom grova dragen för att publiken ska fatta och då har man tre minuter på sig. Man har typ tjugo sekunder på sig att sätta rollen och sen ska den hålla i två minuter så det är väldigt tydligt.

Alltså jag skapade en situation och en karaktär och försökte göra detta så tydligt som möjligt. Situationen blev att det är sent efter firandet av Sveriges vinst efter matchen mot Schweiz. Min karaktär har spelat med i matchen och har firat detta med alldeles för mycket sprit så han är väldigt full vilket ha lett till en så kallad "snéfylla" vilket i detta fallet leder till att han är sur och arg på en av sina lagkamrater. Någon djupanalys gjorde jag inte.

Åskådarna tycker till

Det blev ett väldigt intressant samtal och åskådarna hade många intressanta tankar och reflektioner. Jag spelade in samtalet och har även skrivit ner det och materialet finns hos författaren. Jag har valt att kalla mina åskådare för A, B, C, D, E, F. Jag skrev tidigare att jag från början ville ha en blandning på åskådarna så att det inte bara skulle vara åskådare som är kulturutövare. Det blev inte så utan alla åskådarna utom en, studerar musikal och personen som inte studerar musikal utbildar sig till logoped men har en bakgrund inom musikal och scenkonsten.

Att det bara blev åskådare som har en stark koppling till scenkonsten märktes i reflektionerna och åskådarna försökte då och då reflektera vad personer som inte alls är kulturutövare, skulle ha tyckt om mina två versioner. Det blev som sagt ändå ett väldigt intressant samtal och jag är tacksam över att mina åskådare tog sig tid att ställa upp i min undersökning. För läsarens vetskap började jag redovisa versionen som var tänkt som finkultur och efter det versionen som var tänkt som fulkultur. Därför pratar åskådarna om dem som version 1 och version 2.

Det första jag frågade var vad de tänkte var vilket och åskådare A tänkte att min första version skulle representera finkulturen och den andra fulkulturen. Varför den första representerade finkulturen tyckte A var för att det var något vackert man såg och att det var någon som sjöng vackert. Den var också känslomässig och något som A kunde känna igen sig i. Om fulkulturen hann inte A prata om innan åskådare B kom in med en reflektion som var kring genren musikal. I jämförelse med talteatern så tänkte B att musikal var fulkultur och hen pratade om att ha scenskolan som en inramning och inom

scenskolan så skulle den klassiska, alltså den första versionen tolkar jag som gjorde jag mer som den ofta görs, den skulle ses som något fult och om man gör något nytt och kreativt som med den andra version så skulle det kanske anses som något fint. Jag tolkar det som att B menar att under åren på scenskolan så uppmanas vi studenter att vara så öppna och kreativa som möjligt och att det då anses fint eftersom att det till exempel är väldigt fint att bara gå på scenskolan. Det är många som söker till skolan så den är eftertraktad och den tillhör ett universitet och om vi tittar på Swedners undersökning så visade den att folk med högre inkomst är de som studerar en högre utbildning. Åskådare A tillägger att hen anser att det borde vara väldigt kreativt och nytänkande om det ska vara finkultur.

Jag tolkar det som att både A och B menar att det jag gjorde med den andra versionen var finkultur eftersom att jag helt gick emot hur den vanligtvis brukar framföras och vad det finns för förväntningar på hur den ska framföras.

Åskådare C reflekterade över sångklangen jag hade valt att använda i version 1. Hen menade att jag använde mig mycket av en talad sångstil och att eftersom det var i genren musikal så kunde det anses fult då hen tänkte att musikal låg nästan mitt emellan talteater och opera. Det var fint med det här trovärdiga i talteatern menade C och att i opera var det fina dess historiska bakgrund och att det är klassiskt. I musikal så går man från tal till sång och det är fult tänkte C eftersom att genren musikal är fortfarande hyfsat ny och vi har inte lyckats vänja oss vid det riktigt än.

Åskådare D fortsatte vidare på den tanken att hen tyckte att version 1 var mer råare och hen pratade om att jag inte höll ut "moneynoten" som är ett uttryck att man håller ut en lång och hög ton för att det är det publiken vill höra. Det är den som ger en pengarna. D tänkte att jag istället lät mina emotioner komma fram och att många skulle tänka att så ska man inte göra.

D pratade om att personer som ofta använder sitt öra, de som lyssnar mycket på opera tolkar jag det som, skulle kanske tycka att jag inte sjöng version 1 så fint och de som mer använder sina ögon, de som ser mer på talteater skulle nog tycka att version 1 var för stel och att den ändå var för sjungen men eftersom D själv är kulturutövare med inriktning på musikal så kunde hen höra att version 1 hade något från båda världarna. Därför hade hen svårt att placera version 1 som fin eller ful.

Åskådare E började med att dra upp vad hen tänkte tillhörde fulkultur och finkultur och hen tänkte att fulkulturens främsta uppgift var att underhålla och finkulturens främsta uppgift var att

beröra människor på ett djupare plan. E tolkade version 2 som att den skulle vara komisk så hen satte den som fulkultur.

För åskådare F var version 1 finkultur för att musiken som spelades var vacker, jag använde mig av ett vackert vibrato och det var känslor involverat i gestaltningen. Jag tolkar det som att F tyckte att mina känslor var mer innerliga än version 2 för jag anser att det finns känslor involverat i den versionen också men att de inte upplevdes lika innerliga. Åskådare F tyckte att version 2 var fulkultur för att där skrek jag mycket och drack och använde mig av en dialekt.

D pratade sen om att hen tyckte att jag lät mina emotioner drabba mig i version 1 och hen tyckte inte att det var så mycket av det i version 2. I version 2 tyckte hen att det var mycket av ett yttre lager i gestaltningen. Det var en tydlig karaktär. D föredrog personligen version 1 eftersom hen gillar när skådespelare jobbar emot eller blir drabbade av sina känslor. D reflekterade sen att många människor nog tycker att det är tryggare att se på något som bara får dem att skratta än att titta på en människa som har det svårt. Hen ställde sen en fråga som riktar sig till publiken som jag tycker är något som man kan ställa sig själv när man ska gå och kolla på något: "Vad har du som publik för syfte när du går och tittar på grejer?" Jag tycker också att man kan vända på det och ställa frågan till sig själv som scenkonstnär: "Vad har du som scenkonstnär för syfte med det aktuella projektet och vad vill du förmedla till en publik?"

D förklarar vidare att det hen menar är att beroende på om man är kulturutövare eller gemene man så har man kanske olika behov på vad man vill kolla på och att det då påverkar vad man tycker är fint eller fult. Hen tänker sen på mina två versioner och menar att gemene man kanske skulle tycka att version 1 är för djup och flummig och att det skulle anses som fult, medan version 2 som var mer som D uttryckte det, "Lattjo Lajban" och att det skulle vara fint.

Efter detta så ber jag åskådarna att fortsätta tänka sig tanken att de inte är kulturutövare för att se vad gemene man skulle tänka om versionerna.

Åskådare F pratar då om att gemene man nog inte tänker på vad som är fint eller fult. Hen tror att gemene man bara går på det som spelas utan att reflektera om det är fint eller fult. F menar att det nog är kultureliten som delar upp det. Hen tillägger dock att gemena man nog värderar kulturen men då som bra eller dåligt.

Jag tror det ligger nånting i det F säger för när jag har snackat med familj och andra som inte håller på med kultur så frågar de mig vad finkultur och fulkultur är för något. De är inte så bekanta med de begreppen. Det som F pratar om får mig också att tänka på vad Röör

sa om att hon inte delade in det i fint eller fult utan hon går på det som intresserar henne.

Lite längre fram började vi prata om vad som upplevdes i och med att jag hade valt att sjunga en låt som i originalet är skrivet för en kvinna. Åskådare B pratade om att jag gjorde nånting nytt med ett material som är skrivet på ett sätt och hen tyckte personligen att det var finare eftersom att det låg en tanke bakom det istället för att jag bara sjöng en låt som var skriven för en man. B tyckte att det var intressanta val i båda versionerna och att i version 2 så var det många lager eftersom att jag dels sjöng en låt skriven för en kvinna men där jag nu sjöng den som en stereotypisk man. Hen menade att man kom längre och längre ifrån originalversionen. Åskådare F började sen reflektera kring vilken version som publiken som vanligtvis går och tittar på fars, skulle ta till sig lättare. Hen trodde att version 2 skulle vara lättare att ta till sig eftersom den var komisk eftersom att jag var en man som sjöng om en man och att jag drev med det. Version 1 skulle nog många ha svårare att ta till sig trodde F eftersom att i den versionen var det inte något problem för karaktären att sjunga om en man. Hen trodde att en stor del av publiken skulle tycka det var jobbigt att se och att med den aspekten så vill publiken inte ha finkulturen och istället ha fulkulturen för att den var lättare.

Jag tänker att det F pratar om går in på fördomar kring vad det är för människor som går och tittar på kultur. De som går på finkulturen är de människor som är vana teaterbesökare och som är vana att bli utmanade som publik. Det jag menar är att man hör som scenkonstnär att man måste våga utmana publiken och få dem att se samhället ur andra perspektiv. De som då går på fulkulturen är de som inte är så vana att bli utmanade som publik eftersom till exempel många farsor fortfarande är väldigt stereotypiska och har som huvudsyfte att underhålla. Detta är en reflektion och jag vill poängtera att det inte är så.

Reflektion

Hur ser man om något är fint eller fult var min frågeställning och jag tror jag vet svaret på det nu. Jag tror inte att man kan se om något är fint eller fult utan det handlar istället om vad varje enskild person har för smak och tur är väl det. Det hade varit ett så tråkigt samhälle om alla skulle gått runt och haft samma smak. Det hade inte funnits några intressanta diskussioner kring kultur och utmaningen att få människor att se nånting nytt hade inte funnits. Vi hade inte utvecklats lika mycket som människor heller tror jag. Det jag dock tänker på att jag skulle vilja ändra på är människors åsikter kring om viss kultur är tillräckligt fin eller inte. Jag förstår kritikers jobb att de ska se föreställningar och andra kulturevenemang granskande och se om de tycker det ena var bra eller dåligt och varför. Det jag dock kan bli riktigt irriterad på är när jag får uppfattningen att vissa anser sig ha rätten att veta vad som är fin kultur eller ful kultur. Till dem vill jag bara säga: "Var snäll och gå ner från era höga hästar, ta av era skor och strumpor och känn hur det känns under fötterna när ni går på marken." För vissa människor så är det fars som är fint för dem och för andra är det fint att gå och se på en tragedi. Med det sagt så tror jag att på sätt och vis så finns det förgivettagna regler för hur fin- respektive fulkultur ska gestaltas men inte i den benämningen att det är finkultur eller fulkultur utan vad de olika genrerna kräver och ska fylla för funktion. Jag tänker också att alla genrer kräver lika mycket hårt arbete men att arbetena ser olika ut beroende på vilken genre det är. Det kanske upplevdes att jag lade ner mer förberedelser i min finkulturversion än fulkulturversionen och det är i och för sig sant men det beror på att syftet med den praktiska undersökningen var att göra två väldigt tydliga och olika val som visade upp en skillnad på versionerna och det lyckades jag med tycker jag.

Skulle jag beskriva vad mitt arbete handlar om med ett ord skulle det vara fördomar. Jag tycker att det är det som har genomsyrat mitt arbete. Dels vad jag själv hade för fördomar inför mina intervjuer. Jag trodde att de jag intervjuade skulle ha mer klara svar på varje fråga jag ställde och kanske lite naivt tänkt ha samma tankar som jag hade om vad finkultur och fulkultur var för något. Men där började jag märka att hur man än vänder och vrider på begreppen så kan det ena bli finkultur och det andra bli fulkultur och tvärtom. Där kommer människors olika smak in tänker jag. Jag hade även fördomar innan min redovisning av de båda versionerna. Jag trodde att det skulle vara betydligt enklare för åskådarna att avgöra vad som var vad. Istället visade det sig att det inte alls gick att bestämma vilken version som var vad eftersom att smaken även kom in där. Fördomar kommer man nog alltid ha men det gäller att vara öppen för förändring och utveckling så att man alltid tar ett steg fram.

Med detta sagt vill jag säga en sak som diskuterades under intervjun med Persson och Magnusson, att fulkulturen kanske kan lära sig av finkulturen och finkulturen kan göra tvärtom. Det jag tänker att det betyder är att scenkonstnärer som håller på med genrer inom finkulturen kan se och lära sig hur personer inom fulkulturen arbetar och tvärtom. Man kan dela med sig av kunskaper och erfarenheter och på så sätt fortsätter all kultur att utvecklas och följa med samhällsutvecklingen. Jag tror också att man som scenkonstnär lite oftare ska ställa sig frågorna: "Vilka ska vi spela denna föreställningen för?" "Vilka vill vi ska komma och kolla på vår föreställning?"

Henrik Dorsin pratade om att en värld med bara finkultur och en värld med bara fulkultur hade varit fruktansvärd och det håller jag med om så jag vill avsluta min reflektion och min undersökning med att citera Lars Berghagen: "En blandning av sött och salt."

Referenser

- Jessica Persson. (2018). Jessica Persson. Hämtad 2018-12-19 från <http://www.jessicapersson.com>
- Kulturhuset stadsteatern. (2018). Medverkande. Hämtad 2018-12-19 från <http://tkt.kulturhusetstadsteatern.se/medv/medv.php?id=197>
- Lindgren, S. (2009). Populärkultur - teorier, metoder och analyser. Malmö: Liber AB.
- MMS. (2018). Rapport Fotbolls-VM 2018. Hämtad 2019-01-30 från http://mms.se/wp-content/uploads/_dokument/rapporter/tv-tittande/evenemang/2018/Fotbolls-VM%202018.pdf
- Nyhetsmorgon (Nyhetsmorgon). (2017, 15 januari). *Sök med HENRIK DORSIN och EN VÄRLD FULL MED BARA FINKULTUR ÄR FRUKTANSVÄRD* (Videofil). Hämtad 2019-01-23 <https://www.youtube.com/watch?v=nGSwz5rxEKU&t=29s>
- Riksarkivet. (2017). Harald Swedner. Hämtad 2019-01-04 från <https://sok.riksarkivet.se/sbl/pdf/34858>
- Svenska akademiens ordböcker. (2009). Fin. Hämtad 2018-12-19 från <https://svenska.se/so/?id=12828&pz=7>
- Svenska akademiens ordböcker. (2009). Finkultur. Hämtad 2019-01-14 från <https://svenska.se/so/?id=12890&pz=7>
- Svenska akademiens ordböcker. (2009). Ful. Hämtad 2018-12-19 från <https://svenska.se/so/?id=14658&pz=7>
- Svenska akademiens ordböcker. (2009). Kultur. Hämtad 2018-12-19 från <https://svenska.se/so/?id=28038&pz=7>
- Svenska akademiens ordböcker. (2009). Populär. Hämtad 2018-12-19 från <https://svenska.se/so/?id=40488&pz=7>
- Svensk filmdatabas. (2018). Gunilla Röör. Hämtad 2018-12-19 från <https://svenskfildatabas.se/sv/item/?type=person&itemid=171230#biography>
- Stand- upkomikern. (2018). Lars Magnusson. Hämtad 2018-12-19 från <http://www.standupkomikern.se>
- Swedner, H. (1971). Om finkultur och minoriteter. Uppsala: Almqvist & Wiksells Boktryckeri AB.

Bilagor

1. Musikexempel finkultur, On my own. (Inspelad 2019-01-22)
2. Musikexempel fulkultur, On my own. (Inspelad 2019-01-22)
3. Version 1 finkultur, On my own. (Inspelad 2019-01-31)
4. Version 2 fulkultur, On my own. (Inspelad 2019-01-31)